

tem ženin črno oblečen? — Na to vprašanje ni dobil odgovora. (Takih le »modrih« najdemo v več sto primerih v knjigi: »Iz otroških ust«, ki stane le 8 Din in se naroča v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.)

Kandidatura za poslanca. A.: »Veš kaj bi jaz najraje bil?« — B.: »Kaj?« — A.: »Najraje bi na smrtni postelji bil kandidat za poslanca.« — B.: »Zakaj pa to?« — A.: »Tudaj bi mi vse nasprotno škrinjice dobro vest izprašale in bi se lahko čisto spovedal in dobro na smrt pripravil.«

To je pravi tat! Na Dunaju so iznašli imeniten stroj, ki zna: čudo, da vsakega tatu zagradi in vjame. Ko pa so stroj postavili, da bi vršil svoj posel, se je zgodilo pa drugo čudo: prišel je Čeh, pa je stroj ukradel!

Književnost

Preč. gg. katehetom! Zdej, ko se povsod začne šolske maše, je prav, če se vpelje povsod enotne in skupne molitve. Dober molitvenik je najboljše učna knjiga molitve. Zato priporočamo preč. gg. katehetom »Molitve za šolsko mladino«, ki so povzete iz Prijakovega molitvenika. Vse najpotrebnejše je v teh molitvenikih. Cena je za broširani izvod Din 1.25, trdo vezan Din 4.50. Ako otroci sami ne morejo knjižice nabaviti, naj prispevajo krajni šolski svet, ki prispevajo tudi za druge učne knjige. »Molitve za šolsko mladino« se naročijo v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Najlepša pisanka — dobra knjiga! V knjigarni tiskarne sv. Cirila v Mariboru dobite najlepšo velikonočno darila. Kdor daruje dobro knjigo, ta da najlepšo pisanko. Zato že kar kmalu naročite kako knjigo, Velika noč je blizu. Pišite na naslov: Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta 5.

Smarnice za leto 1927. Maj se bliža in Slovenci bomo zopet obhajali šmarnično pobožnost. Letos nam je napisal »Smarnice« g. dr. Fr. Krulje, dekan v Laškem. Te »Smarnice« nas vodijo v šolo čednosti, k majniški kraljici. Ker je knjiga pomembna in uporabna ne le za majnik, ampak splošno za nabožno čitanje, je prav, če se kar najbolj razširi med ljudstvom. Naklada je majhna, naročite čimprej! Knjiga stane vezana 20 Din. Naroča se pri Tiskarni sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta 5.

Alkoholno vprašanje je pri nas pravzaprav še nereseno vprašanje. Je pa tako važno, da se ga je treba lotiti z vso vnetostjo. Toda, kako? Ker nekateri mislijo, da je to vprašanje namenjeno proti vinogradništvu, je ta predsek treba še posebej zavrniti. Alkoholno vprašanje je vprašanje zdravja in moči našega naroda. Vsak vzgojitelj, vsaka šola, vsako društvo, tudi vsaka cerkev naj ima knjigo »Alkoholno vprašanje« na razpolago. Spisal jo je Ant. Mrkun in zbral v njej v posameznih poglavjih toliko snovi, da je to vprašanje od vseh strani in za vse slučaje rešeno. Knjiga stane kljub obsežnosti 160 strani le 28 Din in se naroča pri Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Gospodarstvo.

VINARSKO DRUŠTVO IN »NAŠA GORICA« V MARIBORU.

(Kmetovalcem, kmetijskim strokovnjakom in prijateljem kmetijstva.)

Pripravljalni odbor za ustanovitev prepotrebne Vinarskega društva v Mariboru (za Mariborsko in Ljubljansko oblast) pospešuje in zaključuje svoje delo: 2. aprila (sobota) bo Vinarsko društvo v Mariboru ustanovljeno, a že v maju bo izšla prva številka ilustrovanega mesečnega glasila »Naša Gorica«. Kakor vinarstvo čisto samo za sebe nikjer ne obstoja, niti ne more obstojati, marveč tvori le del naše kmetijske produkcije, tako bo tudi »Naša Gorica« obravnavala vse kmetijske panoge in druge gospodarske stroke, ki so med seboj in z vinarstvom ter s kletarstvom, odnosno s celokupno vinskih obrtjo v tesni ali sploh v kakršnikoli zvezi, kakor so n. pr.: vinarstvo s kletarstvom, sadjarstvo z uporabo sadja, vinska in sadna trgovina z gostilničarstvom, živinoreja z mlekarstvom in živinovodstvom, travništvo s pašništvom, poljedelstvo, vrtnarstvo, kmetijske melioracije in operacije, gozdna kultura, zakonodaja, kmetijsko gospodarstvo in računovodstvo, združništvo in kmetijske organizacije sploh, kmetijsko šolstvo, gospodinjstvo, higijena kmetijske hiše, kmetijska statistika, meteorološka opazovanja itd. Temeljito in ne na zadnjem mestu se bodo obravnavala vprašanja o hmeljarstvu, za katero je pri nas deloma že vse preveč zanimanja, da se to — poleg vinogradništva — najintenzivnejšo »kmetijsko kulturo« skuša ohraniti na sigurni podlagi in v okvirju, katerega ji prirodni pogoji določajo. Dajali se bodo društvenikom in naročnikom v »Naši Gorici« odgovori na pismena vprašanja in drugo. Kakor Vinarsko društvo, tako bo tudi »Naša Gorica« samo gospodarski, strokovni, stanovski glasnik kmetovalca, ki jo bo dobival za neznatno društveno letno članarino do nadaljnjega samo po 20 Din zastoj. (Izven Slovenije znaša naročnina 40 Din, cena za posamezno številko pa povsod 4 Din.)

Na splošno željo in na podlagi enodušnega sklepa pripravljalnega odbora prevzamem uredništvo in upravništvo »Naše Gorice«, tedaj poleg svoje zelo odgovorne glavne službe veliko težavnega dela, kateremu se pa hočem posvetiti z vsemi svojimi skromnimi močmi v trdni nadi, da me bodo pri tem vsi napredni kmetovalci in za dobro stvar vneti kmetijski strokovnjaki, moji tovariši, ter pravi prijatelji našega kmetijstva vobče, izdatno podpirali, za kar jih tem potem tudi v imenu dobre stvari prosim.

Z ozirom na potrebe posameznih kmetijskih panog se ustanovi poseben strokovni svet kot posvetovalni organ uredništva, ki bo najsigurnejše jamstvo, da nam bo »Naša Gorica« nudila več, nego nam more vnaprej obetati. Eden glavnih pogojev za to pa je, da kmetovalci, kmetijski strokovnjaki in prijatelji kmetijstva že kar zdaj začnejo pošiljati prispevke za list, ki bo tako hkrati tudi njihov glasnik.

Za sodelovanje so predvideni razmeroma lepi honorarji po načelu: kakoršno delo — takšno plačilo.

Maribor, vinarska šola, dne 15. marca 1927.

Andrej Zmave.

LICENCOWANJE BIKOV.

Srez Maribor desni breg.

I. Dne 16. maja 1927, ob 9. uri popoldne, v Mariboru, Magdalensko predmestje pri gostilni Počivalnik na Tržaški cesti za občine: Bistrica pri Limbušu, Limbuš, Pekre, Radvanje, Razvanje, Studenci, Tezno, Vrhov dol, Dolgoše, Sv. Miklavž, Pobrežje in Zrkovce.

II. Dne 16. maja 1927, ob 2. uri popoldne v Slivnici pri gostilni Lesjak za občine: Bohova, Fram, Spodnje Hoče, Loka, Morje, Orehova vas, Rogoza, Skoke, Slivnica, Gorica, Ješenca, Sv. Marjeta na D. p., Podova, Rače, Zg. Hoče, Pivola, Pohorje in Ranče.

III. Dne 19. maja 1927, ob 8. uri zjutraj v Sv. Lovrencu na Pohorju pri gostilni Koder za občine: Činžat, Kumen, Lehen pri Ribnici, Sv. Lovrenc na Pohorju, Radeč breg in Recenjaki.

IV. Dne 19. maja 1927 ob 2. uri popoldne v Rušah pri gostilni Josipa Mule za občine: Bistrica pri Rušah, Ruše, Lobnica in Smolnik.

K licencovanju so pripuščene sledeče pasme: marijadvorska, pingavska, pomurska, muricodolska in pasma pisane planinske živine.

Kot premije za licencovane bike so dovoljene od okr. zastopa Maribor: dvoje prvih nagrad po 500 Din, troje drugih nagrad po 400 Din in petero tretjih nagrad po 300 D, skupaj 3700 Din.

Pripominja se, da bodo premovani predvsem biki marijadvorske pasme in da je obvezen prigon vseh bikov, ki služijo za splošno plemensko uporabo in ki so stari nad 15 mesecev. Proti lastnikom nelicencovanih zakotnih bikov se bo postopalo z vso strogostjo.

Srez Maribor levi breg.

I. Dne 2. maja 1927, ob 8. uri zjutraj, v St. Ilju v Slov. gor. pri gostilni »Kolodvor« (Dimnik) za občine: Jarenina, Kaniza, Polička vas, Vukovski dol, Zgornji Jakobski dol, Ploderšnica, Ceršak, Cirknica, St. Ilj v Slov. gor., Selnica ob Muri, Sladki vrh.

II. Dne 2. maja 1927, ob 11. uri popoldne v Pesnici pri gostilni Kerenčič za občine: Dragučova, Grušova, Vosek, Smarjeta ob Pesnici, Pesniški dvor, Spodnji Jakobski dol, Dobrenje, Gradiška, Na Ranci.

III. Dne 2. maja 1927, ob 2. uri popoldne v Zgornji Sv. Kungoti pri gostilni Senekovič za občine: Zgornja Sv. Kungota, Sv. Jurij ob Pesnici, Plač, Slatinski dol, Vrtiče, Špičnik, Svečina.

IV. Dne 3. maja 1927, ob 8. uri zjutraj v Mariboru na živinskem trgu pri mestni klavnici za občine: Bresternica, Jelovec, Kamnica, Sv. Križ, Rošpoh, Krčevina, Lajtersberg, Sv. Peter, mesto Maribor, Oiglenca, Zgornji Duplek, Spodnji Duplek, Sv. Martin pri Vurbergu.

V. Dne 3. maja 1927, ob treh popoldne v Selnici ob Dravi pri gostilni Hernah za občine: Boč, Gradišče, Janževa gora, Selnica ob Dravi, Slemen.

K licenciranju so pripuščene sledeče pasme: marijadvorska, pingavska, pomurska, muricodolska, pasma pisane planinske živine, v nekaterih župah pa samo marijadvorska pasma.

Kot premije za licencovane bike so dovoljene od okr. zastopa Maribor: dvoje prvih nagrad po 500 Din, četvero drugih nagrad po 400 Din in šestero tretjih nagrad po 300 Din, skupaj 4400 Din.

Pripominja se, da bodo premovani pred vsem biki marijadvorske pasme in da je obvezen prigon vseh bikov, ki služijo za splošno plemensko uporabo in ki so stari nad 15 mesecev.

Posestnikom občine Sv. Križ je dano na prosto, da si priženejo svoje bike k licencovanju v Maribor, Zgornjo Sv. Kungoto ali v Selnico ob Dravi.

KALENJE SEMENA.

Prvi pojav življenja poljedelskih rastlin je pri rastlinah, katere razmnožujemo s semenom, vzkaljenje, razvoj mlade rastlinice iz semena. V tej dobi se rastlinica prehranjuje drugače kot pozneje, ko je že zelena. Prehranjuje se na sličen način, kot žival in nezeleni rastlinice (glive), to je, ona živi od izdelane organske hrane, ki je natovorjena v semenu. Dokler kali, ne prejema od zunaj hrane, šele ko zeleni, tedaj prične prejemati hrano iz zemlje in iz zraka. To pa traja vseeno nekaj časa, vso to dobo pa mora izhajati z organskimi in rudninskimi snovmi, katere je zoreča rastlina, ko je izdelovala in polnila seme, odlagala v istem. Te snovi so škrob, olje, tudi sladkor in beljakovina. Služijo te snovi za tvorbo novih rastlinskih delov (organov) kaleče rastlinice in za dobavljanje kaleči rastlinici potrebne moči, da ona mora obavljati svoje življenske naloge in se razvijati. Čimbolj je razvito seme in obilnejše založeno s to prvo rastlinsko hrano, tem močnejši, krepkejši in hitrejši porast in razvoj mlade rastlinice. Krepeke rastlinice strni, ki se lepo razvijajo in vzbujajo veselje da le seme, ki je polno, obilno razvito.

Poleg te prve v semenu naložene hrane pa rabi mlada klica za uspešno kaljenje še naslednje snovi: vlago, zračni kisik, poleg tega pa mora biti toplota zemlje in zraka primerna.

Brez vlage seme ne more vzkaliti. Voda je kalečemu semenu potrebno, ker služi kot topilo hranilnih snovi v semenu. Te snovi raztopi, v kolikor so one topljive, kar pa ni takoj topljivo, se pa pod vplivom vode in razvijajočih se fermentov preoblikuje v raztopljeno hrano. Te raztopljene, oziroma preoblikovane snovi prenese sedaj voda tja, kjer so potrebne, to je k kalčku. Nadalje služi voda mladi, razvijajoči se rastlini za to, da jo napne ter jo s tem napravi čvrsto.

Druga za kaljenje potrebno snov je v zraku se nahajajoči plin kisik. Do kalečega semena mora dohajati zrak neprestano. Čim bolj neovirano dohaja zrak, tem živahnejše je kaljenje. Zato ni pravilno, ako se pri sejanju spravlja seme pregloboko v zemljo, ker se v tem slučaju zavlačuje kaljenje, rast mladih rastlin se zelo ovira. Zračni kisik prodre skozi lupino semena ter oksidira (oksidira) nekoliko organsko snov v semenu in jo preoblikuje. Brez zračnega kisika ni kaljenja, da pa more do kalečega semena v pravi izmeri tudi vlaga, se mora pri globokosti sejanja to vpoštevati, tako da se seje v težki zemlji in pri

vlažnem vremenu plitvo, pri suhem vremenu in na lahki propustni zemlji pa nekoliko globlje. Plitveje se mora sejati ravnotako, čim je seme drobnejše.

Brez primerne toplote se tudi ne more vršiti kaljenje. Potrebna je primerna toplota, da se v semenu preoblikujejo razne snovi, da se obudi speča življenska moč v semenu. Toplota mora pa biti ne prenizka, ne previsoka, ker drugače vseeno ne začne kaljenje, pa tudi če ne pomanjkuje vlage in zraka. Za vsako vrsto semena je za kaljenje potrebna gotova najnižja toplota, ravnotako imamo za vsako seme posebno mejo najvišje toplote, pri kateri se kali, in pa najugodnejšo stopnjo toplote, pri kateri se vrši kaljenje najugodnejše. Tako je za žita najnižja toplota za kaljenje: za rž 1.2°C, za pšenico in ječmen 3—4°C, oves 4—5°C, koruza 8—10°C, grah in grašica 1—2°C, fižol 10°C, lan 2—3°C, deteljo, lucerno 1°C. Najugodnejša toplota za rž, pšenico, oves in lan je 25°C, za ječmen 20°C, grah, grašico, deteljo, lucerno 30°C, za fižol 32°C, koruza 32—35°C. Kaljenje pa preneha, ako se dvigne toplota pri ječmenu, ovsu, lanu, rži, pšenici nad 30°C, grahu, grašici nad 35°C, fižolu, detelji, lucerni nad 37°C, koruzi nad 40°C. Svetloba pri kaljenju ni neobhodno potrebna, semena kalijo tudi v temi, ker še nimajo zelenih delov, ki bi rabili svetlobo.

SESTAVA KMETIJSKIH RASTLIN.

Pridelovalca rastlin, ki so toliko važnosti za prehrano ljudstva, kot ravnotako za prehranjenost živine, kmetovalca, bo gotovo zanimalo, iz česa so rastline, s katerimi ima neprestano opraviti, sestavljene. Ni pa tu merodajno samo poznavanje sestavin rastline v ta namen samo, ker je stvar sama po sebi zelo zanimiva, veliko večje važnosti je spoznavanje sestava kmetijskih rastlin kmetovalcu radi tega, da vidi iz sestava, kaj in katere snovi rabi rastlina za svoj razvoj, svoj porast in za proizvajanje rastlinskih snovi. Ako hočemo vedeti, katere so te snovi, ki jih rabi rastlina, ki ji služijo za prehrano, moramo dognati, iz kakih snovi je rastlina sestavljena. Poleg tega je nam potrebno, da znamo vsaj v osnovi način, kako rastlina preoblikuje razne snovi, iz njih dela druge, kak je potek nje začetka življenja, nje razvoj, nje uspevanje, nje proizvajanje za nas uporabnih snovi, kateri so činitelji, ki vplivajo ugodno ali pa neugodno na rastlinski razvoj in proizvajanje.

Rastlina sama je v stanju, da s pomočjo svoje življenske moči preoblikuje razne snovi, ki jih sprejme v svoje telo. Žival, ki se hrani od rastlinske hrane, v svojem telesu presnavlja te rastlinske snovi v tem smislu, da jih bolj razkaja, iz sestavljenih snovi izidejo enostavnejše. Rastlina pa iz enostavnih snovi gradijo sestavljene snovi v taki obliki, da so iste uporabljive za prehrano živalskega telesa, kakor tudi za prehrano ljudstva. Iz mineralnih snovi sestavi rastlina organske snovi. Rastlinsko telo se da pa primerjati s tvornico, v kateri se mineralne snovi (rudninske snovi), ki niso naravnost uporabljive za prehrano ljudi in živali, kot nekatere surovine predelujejo v porabne snovi (rastlinski izdelki). Kakor mora imeti vsaka tvornica na razpolago dovolj surovin za uspešno delo, ravnotako mora imeti rastlina na razpolago gotove snovi in sicer take, ki ji služijo kot hrana, da zamore živeti in uspevati ter proizvajati.

Snovi, katere rabi rastlina za svojo hrano in proizvajanje, mora dobiti rastlina iz njene okolice, to je iz zraka in iz zemlje. Ako hočemo zvedeti, katere so te snovi, ki jih rabi rastlina za svojo prehrano, si moramo pogledati pred vsem, iz kakih snovi je sestavljena rastlina, ker iz snovi, ki so rastlini potrebne, si ista zgradi tudi svoje telo. Zato je za kmetovalca, kateremu gre zato, da ima kolikor mogoče veliko koristi od svojih negovank, važno, da se seznanji s temi snovmi, katere izdružuje rastlina, in s snovmi, ki jih rastlina potrebuje za svoje delo; ker potem mu bo lahko dala rastlinam one snovi s pravim razumevanjem na razpolago, katere rastlina ravno rabi.

Ako izrujemo kako rastlino iz zemlje ter jo posušimo, tedaj se močno usuši, ker izide iz nje voda. Rastlina zgubi na teži 60—80%, toliko je vsebovala vode. To vodo je prešla rastlina tekom nje rasti iz zemlje vase; voda vrši v rastlini razne naloge ter je tej za uspevanje neobhodno potrebna.

Kar ostane od rastline, ko je vlaga iz nje popolnoma izhlapela, je takozvana rastlinska »suha snov«. Ta snov pa ni enotna, ako se zažge, ona zgori, del te snovi izpuhti v zrak kot dim, ostane pa nezgorljivi pepel. Suha snov se loči torej v zgorljivi in nezgorljivi del.

Znanost je z mnogobrojnimi poskusi raziskovala zgorljivi in nezgorljivi del suhe snovi ter dognala, da sestoji iz mnogobrojnih sestavin in spojin, te spojine je razkrojila in razstavila na njih prvine ter našla v suhi snovi raznih rastlin vedno navzoče prvine: ogljik, vodik, kisik, žveplo, fosfor, dušik, kalij, apnik, magnezij in železo. Pri nekaterih rastlinah je našla še par drugih prvin, kot klor, natrij, kremik, vendar preje omenjene prvine (po številu 10) je našla vedno prisotne. Spojine teh desetih prvin rabi neobhodno rastlina za svoj razvoj in uspevanje.

V zgorljivem delu se je našlo spojine prvin ogljik, vodik, kisik, žveplo, fosfor, dušik in sicer so to raznovrstne organske spojine, ki vsebujejo vse ogljik, medsebojno se pa dele v take spojine, v katerih ni dušika, to so brezdušične organske spojine, in pa v one, ki poleg drugih prvin vsebujejo tudi dušik — dušične organske spojine. Razne te spojine so izdelki rastlinskega proizvajanja.

Izmed brezdušičnatih organskih spojin se je našlo v suhi snovi raznih rastlin razne sladkorje, kot grozdni, sadni in trsni sladkor; staničnino ali celulozo, nadalje lesno snov, plutovino, rastlinsko sluz, škrob, rastlinska olja, razne rastlinske kisline, dišeča olja, smola, barvila itd. itd. Vse te spojine sestojijo v glavnem iz ogljika, vodika in kisika.

Med dušičnatimi organskimi spojinami, ki so sestavljene iz ogljika, vodika, kisika, dušika, žvepla, nekatere tudi poleg tega iz fosforja, se je našlo zelo važne beljakovine raznih vrst, kot beljak, albumin, legumin, fibrin ter druge, ter beljakovinam sorodne snovi amidi. Od drugih snovi te skupine se je našlo zakvasce ali fermente, organske osnove, barvila, vitamine in še druge spojine.